

Jan Říha ČESKÉ OVOCE

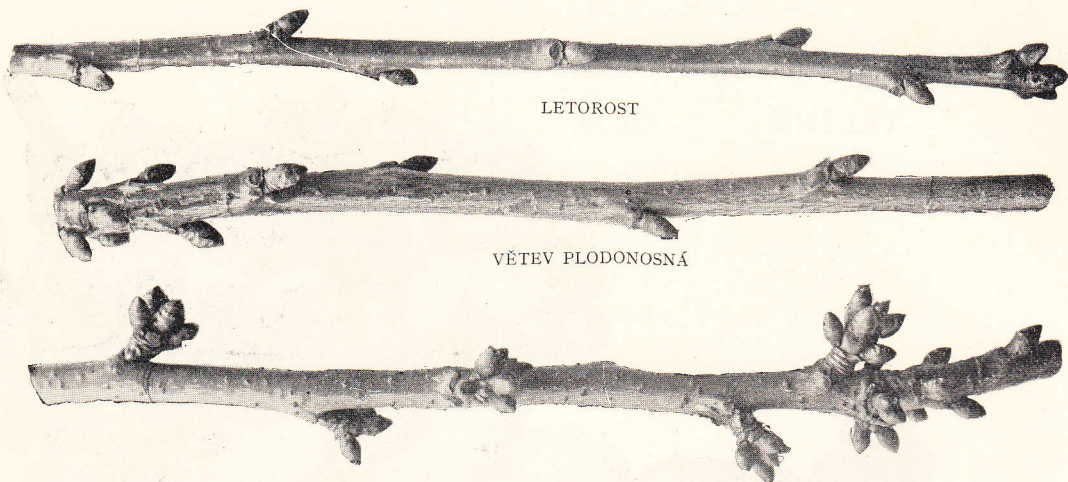
TŘEŠNĚ

Čís. 28.

CHATENAYSKÁ

Chatenay's schöne – Belle de Chatenay

CHATENAYSKÁ*)

Ke konci července, když již třešně přestávají a jen sem tam se některé višně černají ještě na stromech, začíná teprve uzrávat velická a krásná skleněnka „Chatenayská“. O jejím původu lze těžko co říci a sice z toho důvodu, že jak se zdá, popisují francouzští pomologové pod společným jménem Griotte Commune také i Belle de Chatenay, kdežto němečtí je, a to právem, rozlišují, poněvadž se hned na první pohled jeví až nápadný rozdíl mezi oběma. Griotte Commune, kterou ve Francii znají již od roku 1485, má stopky krátké a barvu tmavě hnědou, kdežto Belle de Chatenay má stopky dlouhé, barvu ohnivě svítivou, zcela tak, jak jest znázorněna a popsána v německých spisech. „Handbuch der Obstkunde“ udává, že pochází z Francie a to z osady Vitry-sur Seine, blíže Sceaux, kdež ji asi v roce 1795 z pecky vypěstoval majetník zahrad Chatenay.

Pravou odrůdu nalezneme u nás málokde; snad tedy přispěje zdařilý přiložený obraz k poznání pravé odrůdy, kterouž lze doporučiti každému milovníku třešni pro vlastní neb místní spotřebu.

Jest to v prvé řadě odrůda na stůl, také v kuchyni se dá dobře upotřebiti k zavařování a do pečiva a na trhu vábí kupce zdaleka. Pro vzdálenější obchod se nehodí, jest, ač má slupku dosti pevnou, přece příliš něžná a měkká, jest na ní znáti každé pomačkání a přichází na určené místo ve stavu vlhkém a špatném.

Sázeti se může všude, kde se s prospěchem daří jiné třešně a višně, hodí se jednotlivě do sadů, více však do domácích zahrad, pro které má také dobrou vlastnost, které arcíť sadaři rádi nevidí, že nezraje najednou, nýbrž nenáhle, až i po 3 neděle. Berou se neustále jen plody nejzralejší, mezi čímž dospívají ostatní.

Šlechtiti ji lze na jakoukoliv podložku, na všech se dobře daří. Nejzdravější stromy jsou na ptáčnicích a mahalebkách, na višni plodí velmi hojně, má však jen krátké trvání. K výchově krsků, volnému vzrůstu ponechaných, používá se povždy mahalebky.

Stromy rostou úplně zdravě, bujně, netrpí náhlým usýcháním letorostů a květních chomáčů jako mnohé jiné kyselky, rozvětvují se hojně v polovelikou, kulovitou korunu, s větvičkami slabšími, šlahounovitými, které, rostouce zprvu do výše, později se rozkládají a drobnější visí. Ploditi začínají, jakmile trochu odrostou, pak plodí hojně, nikdy přesprátiš, takže nevysilují a dávají vždy aspoň něco, k čemuž pomáhá i ta okolnost, že kvetou velice pozdě, takže pozdními mrazy netrpí tolik jako jiné.

*) Vyslov: Šatněská.

Letorosty narůstají dlouhé a štíhlé, mají ráz „Skleněnek“, jsou drobnější a slabší třešňových, silnější však višňových, poněkud se lesknou, barvy na způsob kůže žlutavě nažltlé, ve stínu zelenavě žlutavé; velmi tenká, odlupující se stříbřitá blána je pokrývá na slunečné straně hojněji než ve stínu, kdež spodní barva více proniká, vyvalené, natrhané, žlutavé a temněji šedě vroubené tečky jsou řídko roztroušeny po celém letorostu.

Bujně vyvinutá, vejčitá, tupě zakončená oka mají hnědé šupiny, dílem šedě vroubené, odstávají a jsou na mírně vysokých patkách s krátkými, postranními žebérky; veškerá oka se mění následujícím rokem v kratinké, plodonosné dřevo, zakončené malou růžicí z květních poupat, která jsou o něco baňatější, taktéž vejčitá, tupě zašpičatělá, nelesknou se, mají šupiny světleji hnědé, dílem šedě obroubené a jsou shluklá u spodu letorostu a ve jmenované růžici. (Viz obraz.) Raší lístky zelenými, lesklými a mírně přihnědlými, které bývají po ukončeném vývoji 100—120 mm dlouhé, 55—65 mm široké, široce kopinaté, jinak opak vejčité, s krátkou špičkou, kraj mají hruběji dvojnásobně zoubkovaný, zoubky ukončují malinké hroty; řapíky mají 20—25 mm dlouhé, dovnitř rudé, žlázy na nich zcela maličké.

Příplodní lístky bývají o něco menší a mají hruběji zoubkovaný kraj.

Kvete v maličkých chomáčcích, zpravidla velmi hojně a krásně, jednotlivé květy jsou pěkně kulaté, as 31 mm široké, sestaveny z okrouhlých, čistě bílých plátků tak, že plátek se dotýká plátku; v odkvetu nabývají zarůžovělé barvy. (Viz obraz.)

Připojený barevný obraz, zhotovený podle větve z Chlumce n. Cidl., znázorňuje dostatečně velikost, tvar i barvu plodu. Při menší úrodě bývají plody o něco větší, takže 10 kusů váží asi 76 g a jsou as 22 mm vysoké, 25·5 × 21·5 mm široké, tedy asi tak, jako plody, které sloužily za vzor černému obrazu, některé jsou více zkulacené, jiné zploštělé, u stopky o něco širší, k temeni více zaokrouhlené a to tak, že plod nelze na ně postavit; jedna strana jest jen maličko proláklá, druhá více stlačená, po jedné se táhne jemná čára od stopky a končí se rzivou jízvou v malinké jamce, pod nejvyšším bodem temene.

Žlutavě zelené, odspodu zarudlé, 35—50 mm dlouhé, jednotlivě i delší stopky vězí v hlubokých, širokých jamkách a připojují se po 1—3 na krátké, jednotlivě až i 10 mm dlouhé pastopky, na nichž se nalézají většinou, přece ne však vždy, jeden, někdy i dva malé, jednotlivě i větší lístky. Dosti pevná slupka se velmi leskne, jest žlutavě světle červená, na straně sluncem ožehlé září skvělou, zvláštní, jako ohnivou červení, větší i menší píhy prosvítají slupkou jako sklem, mimo to jest řídko poseta velice jemnými, zdánlivě vyvalenými, jen pod sklem zřetelnými tečkami.

Měkká, jemná, lososově žlutavá dužnina jest plna světlé, nebarvivé šťávy, chuť její nakyslá, v době úplné zralosti nakysle sladká, osvěžuje a jest za teplého počasí výborná.

Poměrně velké pecky lnou k dužnině obyčejně jen hřbetem a bývá kolem nich maličká prázdná prostora a drží pevně na stopkách. Jich velikost i tvar znázorňuje černý obraz.

Uzrává mezi 21.—30. červencem a udržela by se, kdyby po ní tak ptactvo nešlo, velice dlouho na stromech; při déle trvajících deštích puká také, ne však v té míře, jako jiné.

Bláha o ní píše: Jest dosti veliká, světle červená, jest výborná a osvěžuje, k zásilkám se pro jemnost málo hodí; strom polobujný a později úrodný.

V Zemském pomologickém ústavě v Troji ji chovají pod jménem Skleněnka Šatnéjská. Popisy lze nalézt: „Ovocnické Rozhledy“ v roce 1912 str. 253 Chatneyská skleněnka, „Handbuch der Obstkunde“ čís. 64, Chatenay's Schöne, Leroy „Dictionnaire de Pomologie“ čís. 70, popisuje ji neprávem pod jménem Griotte Commune a líčí ji zcela jinak, Thomas str. 17, Belle de Chatenay. Také se jí příkládají jména: Agen (C. d'), Angletterre tardive, Belle de Chatenay-Magnifique, Belle-Magnifique, Belle de Magnifique, Belle de Sceaux, Belle de Spa, Chatenay, Crêve (C. de), Creve's Kirsche, Dona Maria, Espa (C. d'), Espagne (C. d'), Gros de Sceaux, Larose, Larose (C. de), Magnifique de Sceaux, Planchoury (C. de), Prächtige Glas Kirsche, Rose Charmeux, Saxe (C. de), Spa (Spaa) (C. de), Transparente de Larose, Vicomte Clary, Apronia magnificens.

CHATENAYSKÁ – *Chatenay's schöne.* – *Belle de Chatenay.*